

ตำนาน

พระพุทธไสยาสน์ (พระนอน)

วัดพระนอนหนองผึ้ง ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี

จังหวัดเชียงใหม่

รวบรวมพิมพ์ในงานนมัสการและสร้างพระนอน

เพื่อจำหน่ายหาทุนสมทบในการก่อสร้าง

ศาลา หอระฆัง และบำรุงวัด

ประจำปี พ.ศ. ๒๔๘๕

(พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๓,๐๐๐ เล่ม)

พระนอนหนองน้ำ
ท่าเรือพระนครศรีอยุธยา

รูปที่ ๑๑๕
พระนอนหนองน้ำ
ท่าเรือพระนครศรีอยุธยา

51.7#5

พระนอหวัดหนองผิง

1. ยาวตั้งแต่ยอดพระโมฬีถึงฝ่าพระบาท 19 เมตร
2. พระโอบฐี (ปาก) ยาว 37 นิ้ว
3. พระนาสิก (จมูก) กว้าง 26 นิ้ว ยาว 27 นิ้วครึ่ง
4. พระเนตร (ตา) ยาว 17 นิ้วครึ่ง
5. พระนลาต (หน้าผาก) ยาว 91 นิ้ว
6. พระโสด (หู) ยาว 85 นิ้ว
7. พระศอ (คอ) ยาว 20 นิ้ว วัดโดยรอบ 188 นิ้ว
8. ฝ่าพระบาท กว้าง 31 นิ้ว ยาว 104 นิ้ว
9. พระโมฬี วัดโดยรอบ 55 นิ้ว
10. พระกร (แขน) ยาว 317 นิ้ว
11. พระหัตถ์ (ฝ่ามือ) กว้าง 32 นิ้ว ยาว 108 นิ้ว

BB

119 T

พ.ศ. 2448

12258

18/ม.๓/20

คำนำการพิมพ์ครั้งที่หนึ่ง

เนื่องด้วยวัดพระนอนหนองผาง เป็นวัดโบราณแห่งหนึ่งของนครเชียงใหม่ มีพระพุทธรูปไสยาสน์ (พระนอน) เคยมีศรัทธาอันบุญจากถือนอนหงายในจังหวัดและต่างจังหวัด มาหมัดการกราบไหว้อยู่เนือง ๆ มักจะมีผู้ถามถึงประวัติอยู่เสมอ นับแต่ข้าพเจ้ารักษาการเจ้าอาวาสมา เมื่อเป็นเช่นนี้จึงได้อาศัยประวัติตำนานพื้นเมือง มอบให้พระศรีวงศ์ โชติขมุโม น.ธ.เอก ศิษย์ข้าพเจ้า ซึ่งรักษาการเจ้าอาวาสวัดต้นคอ ต. หนองผาง ช่วยเรียบเรียงให้ โดยอาศัยตำนานเดิมพื้นเมือง และตำนานบางเล่มที่ใกล้กับความจริง พร้อมกับสอบถามท่านผู้รู้บาง เพื่อให้ตำนานเล่มนี้รัดกุมพอ เพราะข้าพเจ้าหาเวลาไม่ค่อยได้ เนื่องจากทางวัดมีการก่อสร้างเมื่อพระศรีวงศ์ เรียบเรียงเสร็จแล้วข้าพเจ้าจึงตรวจทานดูเห็นว่า พอจะพิมพ์ได้จึงนำไปเสนอมหาเถรคุณท่านพระครูพุทธชาติทองยະวงค์ เจ้าคณะอำเภอสารภี วัดป่าแคโยง ได้ช่วยเหลือชำระตรวจทานให้อีกครั้งหนึ่ง และอนุญาติให้นำไปพิมพ์ได้ ข้าพเจ้าจึงขอขอบคุณพระเดชพระคุณ

ท่านพระครูไฉน ทนดวย พร้อมกับขอขอบคุณพระศรีวงศ
ศิษย์ที่รักด้วยที่ได้อวยกาเห็นค่านานเดมน ให้จนได้อาเรจ
เรียบรอย.

วัตถุประสงค์ในการพิมพ์ตำนานครั้งนี้ มีอยู่ ๓ ประการ
คือ ๑. เพื่อรักษาประวัติตำนานไม่ให้สูญหาย และอนุชน
รุ่นหลังจะได้ทราบต่อไป ๒. เพื่อสนองความต้องการของทุก
ท่านที่อยากทราบประวัติ ตำนานของพระนอนทางอักษรที่ค้น
๓. เพื่อหาทุนสนับสนุนในการก่อสร้าง ศาลา หอระฆัง ที่กำลัง
ทำอยู่ และบูรณะวัด

ในการพิมพ์ตำนานครั้งนี้ หากจะเกิดผลประโยชน์มาก
น้อยเท่าใดก็ดี ข้าพเจ้าขออุทิศส่วนกุศลนี้แด่ครูบาอาจารย์
ที่ได้อวดลงไปแล้ว ซึ่งท่านได้อุปการะพระนอนหลวงมาเป็น
อย่างดี พร้อมทั้งมารดาผู้บังเกิดเกล้า ตลอดจนถึงเทพไทย
ให้ศุภสวัสดิ์ตลอดทั่วถึงทุกแห่งหน ขอได้รับส่วน
กุศลนี้โดยทั่วกัน

อนึ่งประวัติ-และตำนานเป็นเรื่องอดีต ซึ่งผู้เรียบเรียง
ไม่ใช่ นักประวัติศาสตร์ บางที่อาจจะมีผิดพลาดได้ หาก
ว่าการผิดพลาดขาดตกบกพร่องประการใดๆ ขอโปรดอภัย
ให้ด้วย หากท่านผู้เห็นที่เป็นความจริงยกงาน ขอกรุณา

แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบด้วย เพื่อดำเนินการของพระนอนจะได้มี
 บุรณในโอกาสต่อไป.

ขอความดี ความเจริญ สวัสดิ จงมีแก่ท่านผู้อ่านหา
 ความรู้ทางอักษรทศน์ โดยทั่วกันเทอญ.

พระอชิการอินสม ชุตินุชโร
 เจ้าอาวาสวัดพระนอนหนองผิง

& พฤษภาคม ๒๔๗๗

ตำนาน

พระพุทธไสยาสน์ (พระนอน)

วัดพระนอนหนองผิง อยู่ติดกับถนนหลวงสาย
เชียงใหม่-ลำพูน ระหว่างก.ม. ๖ เลยไปสักเล็กน้อย ตัว
วัดตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกถนนหลวง ท้องที่ตำบลหนองผิง
อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ตำนานของพระพุทธไสยาสน์
เป็นภาษาพม่าเมืองเหนือ ชาวธิเบตได้มาไว้ไม่ปรากฏว่า
เขียนขึ้นในสมัยใด น่าเสียดายที่ไม่ได้จารึกขึ้นแห่งการเขียน
และสร้างไว้ให้แน่นอนมีหน้าซ้ำตำนานบางแห่งก็ได้ฉีกขาด
สูญหายไป ผู้เรียบเรียงได้ถ่ายทอดมาเป็นภาษาไทย และ
ย่อความให้สั้นลง แต่ใจความนั้นไม่ให้เสียรูปส่วนข้อความ
ที่ขาดไปนั้น ผู้เรียบเรียงสันนิษฐานและสืบถามคนที่มียุ
สูง เพื่อหาหลักฐานและให้ตำนานสมบูรณ์ขึ้น แต่อย่างไร
ก็ขอขอร้องคงจะมี ท่านผู้เมตตาเห็นไม่สมควรอย่างไร
โปรดทักท้วงไปที่ข้าพเจ้า เพื่อจะแก้ไขในคราวต่อไป อัน
คืบหน้าขอท่านผู้อ่านที่เคารพรัก . . . จงหาความรู้จากตำนาน

พุทธไสยาสน์ของวัดพระนอนหนองผุง เพื่อให้เกิด ทัสนะ
นฤคตริยะ ทางอักษรทศัน ดังต่อไปนี้:-

๑ นามาวตฤพุทธรูป กถาตตฤสวาโห โสภควา ฯลฯ
 ในทันเราจักได้พิจารณาตำนานพระพุทธรูปเจ้าองค์หลวงก่อน
 ยามเมื่อพระพุทธเจ้ายังทรงมานเทยว ประ กาศ พระ สัท ธรรม
 โปรย โปรค แก่เวในยศักว่ทงหลาย ในกาละครั้งหนึ่งพระ
 พุทธองค์ไปประกาศพระศาสนาในแคว้นแคว้นนครทริภุญชัย
 จนเป็นที่พอพระเหตุทัยแล้ว มาวันหนึ่ง พระพุทธรูปองค์เสด็จ
 จากทริภุญชัยนครชนมาทางทิศเหนือประมาณว่าไค้หม่นวา
 พระพุทธรูปเจ้าไค้มาพบยังบ้านลวะและม่าน(พม่า) แห่งหนึ่ง
 แล้วก็สนทนาปราศรัยกันพอสมควร ส่วนม่านผู้นั้นไค้ไป
 แสวงหาหมากพลมาถวายแก่พระพุทธรูปแล้วกล่าวว่ข้า
 แต่พระพุทธเจ้าจงกุนทิจาไค้เอะว่คังนแล้ว พระพุทธรูปก็
 รับเอามาฉันและต่อจากนั้นม่านผู้นั้นก็มนต์พระพุทธเจ้าเป็น
 ประธานฉันจึงหนักไค้ลจระงงเทยงวันแล้ว พระพุทธรูปก็ไค้
 สนทนากับพระอรหันต์และพระยาอโคกว่า พระตถาคตะมา
 ถึงทนม่าน(พม่า) ก็เอาหมากพลมาถวายพร้อมทั้งข้าววิธ
 ขบาทและกล่าวกับตถาคตะว่าท่านจงกุนทิจาว่าคังนี้ ต่อไป

ภายหน้าบ้านอันนั้นก็โตชื่อว่ากุนทิจา และต่อไปภายหน้าอีก
ก็จักโตเปลี่ยนชื่อว่า บ้านกมกาม ในอนาคตแท้

ต่อจากนั้นพระอรหันต์ (อรหันตา) จึงกราบทูลพระ
พุทธองค์ว่า ในสถานนั้นก็สมควรจะไว้ศาสนาและกราบ
ทูลขอพระเกษาจากพระพุทธรเจ้า พระพุทธรองค์ก็เลยให้พระ
เกษา ๑ เส้นแก่พระอรหันต์ พระยาอโศกและม่านเป็น
ประธานแล้วก็มาพร้อมเพรียงกัน ชกหลุมลึกไตรอยเข้ค
ศอก เอาพระเกษาใส่ไว้ในขอกไม้รวก(ไม้ไผ่) แล้วชำ
ใส่ไว้ในผอบคำใหญ่ ๕ กำมือ ก็เอาลงใส่ไว้ในท่ามกลาง
หลุม ลัวะและม่านก็โตเสียดลระเข้าของเงินคำของคนใส่
ไว้ในหลุมนั้น คนทั้งหลายก็ได้นำมาใส่ไว้ด้วยความเลื่อม
ใสเป็นจำนวนมาก เหลือที่จะคณานับแล้ว ก็มาก่อพระเจดีย์
ตรงพระธาตุบรรจุไว้สูง ๓ ศอก เพื่อเป็นเครื่องหมายต่อ
แต่นั้นพระพุทธรเจ้าก็ทำนายไว้ว่า ถ้าบุคคลผู้ใดโตสักการะ
บูชาเคารพระคยยำด้วยความเลื่อมใสยิ่ง บ้านเมือง ทนจัก
กานกุงรุ่งเรืองศิระแล (ในตอนนี้ตำนานโตลิกขาคหาย
สายสูญไปผู้เรียบเรียง สันนิษฐานว่าในระยะนี้ บ้านเมืองคง
จะเกิดศึกสงคราม ประชาชนในท้องถิ่นคงจะพากันอพย
ยพไปอยู่ถิ่นอื่นเสีย ปล่อยให้บ้านกุนทิจานี้รกร้างว่าง

อธิษฐานภาวนาที่พระธาตุกันตังเวลาเที่ยงคืน เทวดาอา-
 รกษของคฤทรมหาพระธาตุก็มาให้มหาเศรษฐี และมหาเถระ
 เจ้ารั้วช่วยนิมิตร ความฝันให้รู้ ทพระพุทธรูปเจ้ามาเมตตานอน
 ให้รู้ แจ็งถฉนวน เหมือนดังพระพุทธรูปเจ้ามาอนเมตตามเมื่อ
 ครั้งแรก กันว่ารุ่งแสงอรุณวันใหม่มาแล้ว มหาเศรษฐี
 และ มหาเถระเจ้า ก็มีใจภรมย์ ชมชื่น ยังการทรรู แจ็ง ยัง
 ฐานะ ทพระพุทธรูปเจ้า มาอน ครั้งแรก ก็มีความประสาทะเกิด
 เลื่อมใสศรัทธา ไต่สละเบิกเข้าของเงินคำ ออกจ่ายเป็นคำ
 ทำอิฐ (ปั้นดินจ้) ได้เป็นจำนวนมากหลายแล้ว ก็มาประ-
 ชุมพร้อมกันทั้งภายในและภายนอก ภายในหมายมีพระ-
 มหาเถระเจ้าเป็นประธาน ภายนอกหมายมี มหาเศรษฐีเป็น
 ประธาน กันว่าถึงนักษัตฤกษ์วันดีมงคลแล้ว ก็มาพร้อม
 กันก่อยังพระพุทธรูปเจ้าอน (พระพุทธรูปไสยาสน์) องค์
 หนึ่งให้เสมือนดังพระพุทธรูปเจ้ามาอนเมตตาครั้งแรก ขึ้น
 หัว (พระเศียร) ไปทางทิศตะวันออกเท้า (พระบาท) ไป
 ทางวันตก ขึ้นหน้า (พระพักตร์) ขวางเมืองในสถานทันน
 เป็นท้องแม่น้ำยั้ง (ระมิงค์) จึงขนานนามว่า พระพุทธรูปบ้าน
 บัง มาแต่กาลนานด้วยเหตุนี้แหละ ในที่นั้นไม่ชามันนั้นก็
 ชำมาสร้างพระพุทธรูป (นั่ง) องค์หนึ่งมีหน้าคักกว้าง ๓

คอก กบ ๑ คับ แล้วก่อ อโมงค์ไว้เป็นที่ จำหมาย ไม่ข้าม
 และ กษามายวณะเจกษ หลังหนึ่ง อยู่ทางวันออกเฉียงเหนือ
 ธรณียาว ๕ วา กบ ๑ คอก ในเมื่อพระพททเจ้ามานอนครั้ง
 แรกนั้น พระพททองค์โตเสกกงฤทธิ (เบ่งฤทธิ) มีทนต์
 ใหญ่ เพื่อให้เทวดาเห็นฤทธิเกษ ในลักษณะพระพททรูป
 นอนนี้ นับตั้งแต่จักขุวิ (ยอดพระโมฬี) ถึง (ต้น) พระ
 บาทมี ๔๐ คอก กบรังษีในรังษีนั้นมี ๓ คอก นับตั้งแต่
 อมังคละถึงพระเกษา (ผม) มี ๔ คอก นับตั้งแต่พระเกษา
 ถึงพระศอ (คอ) มี ๔ คอก นับตั้งแต่พระศอ (คอหรือต่ง
 กาง) ถึงพระอุระ (หว่างนม) มี ๕ คอก ตั้งแต่พระอุระถึง
 ฝ่าพระบาท (ต้น) มี ๒๘ คอก พระบาท (ต้น) ยาว ๔ คอก
 ย่อมๆ พระนาสิก (จมูกกว้าง ๑ คอก กบ ๑ คับ) พระโอสฐ
 (ปาก) ยาว ๒ คอก ๔ นิ้ว กว้าง ๑ คับ พระเนตร (ตา)
 ยาว ๑ คอก พระวรกาย (คือนับสองไหล่เข้าหากัน) มี
 ๑๐ คอก รังษีใหญ่ ก้ามยาว ๓ คอก ผิวจะนับเป็นว่ามี ๑๐
 วา ๒ คอก พระลักษณะพระพททไสยาสน์ช้านยังก็มีเท่า
 แลแล้ว กษามาสร้างยังกฐิ (โรง) หลังหนึ่งถวายเป็นทาน
 ให้พระมหาเถระเจ้าอยู่แผ่รักษายังวัดพระบ้านขิง กันว่า
 เสรีเรียบร้อยคืบแล้ว กษการฉลองและอุทิศถวายเป็นทาน

ในพระพุทธศาสนาต่อไป พระมหาเถระและมหาเศรษฐี ก็
 อยู่ปฏิบัติ รักษาไปตามเขตอายุ แห่งตนและ ก็ไปตามยถา-
 กรรมแห่งตน ก็มีด้วยประการ ฉนพรรณาประวัติ ของพระ-
 พุทธเจ้า มาเมตตานอน และเผยแผ่ ศาสนา ในเวียง กุมกาม
 และพรรณาว่าด้วย มหาเถระและมหาเศรษฐี มาสร้างพระ-
 พุทธรูปนอนองค์หลวง พระเจดีย์ และกฐินให้มหาเถระเจ้าอยู่
 ตอนหนึ่งก่อนแล้ว ฯ

ในตอนต่อไปในตำนานได้พรรณาว่ามีเจ้าศรม (ภิกษุ)
 องค์หนึ่งจากทิศเหนือ เพื่อจักมาบรรณะซ่อมแซมพระพุทธรูป
 เจ้าย่านข้างเป็นครั้งที่สองจึงจักได้บรรยายต่อไป ตั้งแต่
 พระพุทธรูปล่องพันไปแล้ว ๒ พันปีเศษตามเกจิอาจารย์
 คุณหารว่า นับตั้งแต่มหาเศรษฐี และพระมหาเถระเจ้าคึก
 สร้างครั้งแรก และมาถึงอาศรมองค์ที่จะมาบรรณะครั้งที่ ๒
 นี้ก็เป็นเวลายาวนานยิ่งนัก และในองค์พระพุทธรูปนอนนี้
 ก็เป็นอันคร่ำคร่าชราเสียหายไปมาก หลังแต่เนินมาแม่น้ำ
 ริมฝั่งก็เคลื่อนย้ายไปทางทิศตะวันตกจนเห็นอยู่ทุกวันนี้ใน
 ทนบกเลยกลายเป็นท้องบึงห่างไปเสีย ในที่พระพุทธเจ้ามา
 เมตตานอนก็กลายเป็นป่าไม้ดงหลวง มีเครือเขาเถาววัลย์ปก

คุกุมพระและในองค์พระเจ้าอนนันทก็มีไม้รัง(ไม้ยาง)ต้นหนึ่ง
 ออกมาที่พระศอ(บั้นท้าย) เป็นร่มอันกว้างสาขาใหญ่นัก
 จักคาไม้รังองค์แห่งพระพุทธรูปองค์หลวง ในกาลนั้นก็เป็น
 เวลาว่างสกุหาย ไม่มีคนจะรักษาแลปราศจากคนอยู่อาศัย
 คับคั่ง นานก่อนานยังมีพญาองค์หนึ่งเสวยเมืองทริภุญ
 ชัยนครที่นั่งอยู่นานเท่าใดก็เลยเวนราชสมบัติ ให้
 อนชา(น้อง) ชนปกครองแทนเสีย ส่วนท่านก็ได้มาเสวย
 เมืองขิงเขียงใหม่ ต่อมาไม่นานเท่าไรยังมีราชบุตรอันเป็น
 โอรสแห่งพระองค์นั้น ก็ได้พาพวกพ้องบริวารแห่งพระองค์
 มาตั้งบ้านอยู่ใกล้ๆพระบ้านขิงเขียงนั้นเป็นทิศทิศ (คือตะวันตก
 เฉียงใต้พระนอน) ใกล้ประมาณร้องเรียกหากันไต่ยิน และ
 อยู่มีขำมีน่านสักเท่าไร หมู่ชาวบ้านนั้นเขาก็มาพร้อมกัน
 สร้างวัดขึ้นที่นั้นขนานนามว่า วัดหนองแฝง ใกล้บ้านนั้น
 (ปัจจุบันปรากฏว่าวัดร้างมีหลายแห่งชาวบ้านเรียกว่ากัณฑ์
 ห้าง กัณฑ์แกงบัวโสธเท้านั้นน่าเสียดายที่เขาไม่ได้จารึกไว้ให้
 คนรุ่นหลังได้ทราบ) แล้วจึงพร้อมกันไปอาราธนานิมนต์
 เขาक्रमองคักกล่าวมานั้น มาเมตตาอยู่เป็นห่วงเป็นคราว
 ครมองค์นั้นก็หากเป็นลำญาติเชื้อสายลูกหลานแห่งเขาที่ไป
 นิมนต์มานั้น และที่กำเหนิดแห่งเจ้าक्रमองคักนั้นก็มิคุดคร

หนเหนือ เมื่อครมองค์นั้นมาเป็นผู้รักษาการเจ้าอาวาส พอ
 ใต้ ๑ พรรษาแล้วนั้น พญาองค์เป็นพระราชบิดาแห่ง
 เจ้าราชบุตรองค์นั้น ท่านก็ได้มาทรงพยาชินทรคมมากนั้
 และท่านก็ทนมื้อพระโรคมิได้ก็เลยสวรรคต (สิ้นกรรม) เสีย
 ในราชบุตรองค์เป็นโอรส ยังมีได้จัดการพระศพแห่งพระ
 ราชบิดา(บิดา)มีเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งเกิดขึ้นไม่ปรากฏ
 แน่ชัดในตำนาน ท่านได้ขึ้นไปฟังพระบรมโพธิสมภาร
 แห่งกษัตริย์กรุงอโยธยา (กรุงอยุธยา) พระองค์ก็เลยมา
 ทึ่งเลื่อมยังราชสมบัติและพระราชมารดา(แม่) และอัครมเห
 สตี(เมีย) พระบรมวงศานุวงศ์(หมู่คณะญาติพี่น้อง) และประ
 ชาชนราษฎร(ข้าคนมนตรี)แห่งพระองค์นั้นแท้ ในทัน
 จักได้พูดถึงเจ้าอาครมองค์มาอยู่รักษาการเจ้าอาวาส ก่อน
 ในครมองค์นั้นท่านไปรู้ไปเห็นยังพระพุทธรูปเจ้าบ้านซึ่ง นั้น
 เป็นอันใหญ่โตยิ่งนักทั้งนี้ท่านก็มีใจปลมขบคิดเลื่อมใสศรัทธา
 ยิ่งนัก แล้วก็กราบนมัสการระดังถึงพุทธรูป เพื่อให้เกิด
 พุทธานุสติก็มีปฏิฐาน แล้วก็กลับมาวัดแห่งตน และแล้วก็
 มาตั้งถามหมู่ศรัทธาทั้งหลายว่า พ่อออกแม่ออกศรัทธาอยู่
 หนเคยรู้เคยใดเห็นพระนอนองค์หุดวงฤา เมื่อนั้นศรัทธาพ่อ
 ออกแม่ออกทั้งหลายก็ตอบว่า ก็ยังได้รู้ได้เห็นชะหนอย เมื่อนั้น

ศรมจึงถามต่อไปว่ายังได้กราบไหว้สักการะบูชาบ้างฤๅ หมู
 ศรัทธาทงหลายกต่างตอบว่า บ่อได้ไปไหว้ไปสักการังเคย
 เหตุว่าเห็นกรูสึกเกรงกลัวมากนกว่าจะหนี เมื่อนั้นศรมองค
 นนชกชวนศรัทธาไปกราบนมัสการบูชา และนับปรึกษากัน
 ว่าถึงวันชนบี่ใหม่มาถึงกพาหมูศรัทธาไปตรง นำ ไปตามแต่
 ความยุดต่ำหะได้ และในเมื่อศรมอยู่รักษาการเจ้าอาวาส
 นานได้ ๗ พรรษา อายุของท่านได้ ๒๘ ปี จักย่างเข้าได้ ๒๘ ปี
 นนเคราะห์กรรมของท่านกมาบังเกิดเบียดเบียนร่างกาย แห่ง
 ท่านทเรียกว่าเป็นไข้ ต่อมาวันหนึ่งท่านกอดต่ำให้ไปเมตตา
 ยายงทบ่านกไปพบยายแก่ (ย่าเต๋มา) คนหนึ่งผู้รยาอันให้หาย
 เป็นไข้ ท่านกเคยเมตตาขอยานุจากยายแก่ผู้นั้น เมื่อรับ
 ฉินแล้ว ก็เลยผิดด้วยชาติไม่ถูกโรคพยาชแฉววกกตบกลตาย
 เป็นพยาธิในดำคอรักษาอาการกไม่ทุเลา ท่านกเคยเลี้ยงก่า
 ดึงใจอันใหญ่นัก ท่านขอให้พี่ชาย (บี่อ้าย) ของคนไปถาม
 ยายแก่ผู้นนดูและบอกอาการให้ ยายกเอายาออกขนานหนึ่ง
 ให้มาฉินแก่กไม่หายยิ่งซ้ำกำเวบใหญ่โตกตายเป็นดำคอปอง
 ชนมาอก ท่านกมาทุกขเวทนาโทมนัสใจมากนั้ ไม่รู้ว่า
 จะทำอย่างไรดี แฉวหมูพี่น้องญาติทงหลายช่าหาเอายาช้อ
 มาฉินทตดองตอ๊กก็ไม่หาย แฉวช่าไปยาที่บ้านหมอช้อกไม่

หายอก ท่านก็อดทนต่อทุกขเวทนาขงนิก เมื่อนนยงมมหา
 ฐุบาสักผู้หนึ่งก็หากเป็นญาติกับท่าน มาเห็นเขากเป็นอนัตต
 ใจ จึงบอกให้ท่านทราบว่ายังมีหมอกคนหนึ่งเคยยาใครต่อ
 ใครหายมามากหลาย ว่าฉนั้นแล้วก็บอกให้ท่านไปยาที่บ้าน
 หมอ เมื่อท่านไปถึงบ้านหมอกก็บอกความประสงค์ให้หมอ
 ทราบ และขอเมตตาพยาบาลบ้านหมอ ส่วนหมอกก็ตรวจดูอาการ
 ของโรคแล้วก็บอกว่าพอจะยาได้ และก่เกิดความสงสารอินดู
 พยายามยาจนสุดความสามารถ ท่านอยู่พยาบาลรักษาที่บาน
 หมอนาน ๕ เดือนเต็ม พยาธิขงบรหายเวदानนิกเกิดบจะเบ็น
 เวดาค่เกิดเข้าพรรษาตามวินยนิยมเข้ามาแล้ว ท่านก็อยาก
 จะเข้าพรรษาทนน เพื่อให้หมอบได้หยกยาด้วยสดวก เมื่อ
 คิดดงนงใจให้ศิษย์ทติดตามไปปฏิบัติอยู่ปฐากหวน กดับ มา
 บอกให้ดูศิษย์ทางวัด และบอกให้ศรัทธารู้ความประสงค์ว่า
 จักอยู่ให้หมอยา ศิษย์ก็บอกให้ศรัทธาและศิษย์ที่อยู่ทางวัด
 ทราบ ก็เบ็นอนแตกต่นเคอตร้อนกันมากนิก เหตุคถ์ท่าน
 จะไม่กดับมา เมื่อเขาทงหลายประชุมพร้อมกันด้วยประการ
 ต่างๆว่าเราจะทำอย่างใดกัน บางคนก็ว่าถ้าเราขไปนิมนต์
 ท่านก็ไม่มาแน่ๆ เมื่อนั้นเขาทงหลายก็พร้อมกันไปนิมนต์
 โดยคว่น ต่อไปจะได้พุดถงเรอองภายหลังที่ท่านไปยาขังไม่

เสร็จเรื่องก่อน ยังมีอุบายลึกาผู้หนึ่งมันหากเป็นศรัทธาแห่ง
ท่าน แล้วนางอุบายลึกาคนนั้นมีลูกชายคนหนึ่งไปเป็นศิษย์
วัด (ขโยม) และนางอุบายลึกาคนนั้นมันก็หากเป็นคนใช้นาง
ราชเทวีองค์เป็นราชมารคา(แม่)แห่งราชบุตรที่หนีไปเมื่อ
อโยธียนั้นและ

มีวันหนึ่ง นางอุบายลึกาผู้หนึ่งมันก็ไปเฝ้านางราชเทวีเจ้า
เมื่อนั้นนางราชเทวีเจ้าก็ถามนางอุบายลึกาว่าตั้ง ไต่ทราบลูก
แห่งเธอไปอยู่วัดผู้หนึ่งฤา เมื่อนั้นนางอุบายลึกาสาวใช้ใน
คัมภีร์กราบทูลว่ามี นางราชเทวีก็กล่าวว่า ยังไต่รำเรียนหนังสือ
ลึกล้ำข่อยกว่าตั้งนแล้ว นางอุบายลึกาตั้งกราบไหว้ว่า บ่อรู้เหตุ
ว่าท่านเจ้าอาวาสตั้งข่อยอยู่วัดไปยาตัวท่านนานแล้ว ยังไม่
กลับคืนมาวัด บัดนี้จักว่ามีผู้สอนหรือว่าข่อยมีข่อยรู้ที่ตั้งน
แล้ว นางราชเทวีเจ้าก็ถามต่อไปว่า ท่านไปยาหมอที่ไหน
และเป็นพยาธอนาใด เมื่อนั้นนางอุบายลึกาจึงเล่าความเป็น
มาของท่านเจ้าอาวาสตั้งแต่ต้นถึงปลายไห้ นาง ราช เทวี ไต่
ทราบทุกประการ นางราชเทวีทราบแล้วตั้งกล่าวกับอุบายลึกาว่า
ไห้เธอไปนิมนต์ท่านมาเที่ยวหาฉันด้วย อนึ่งไห้ทราบรู้ด้วย
ว่าอย่าไต่เกรงขามกลัวอะไรด้วย เมื่อกล่าวกับนางอุบายลึกา
แล้ว ถึงกาลละอันนางอุบายลึกาจะคัสสมควรกลับบ้านแล้วนาง

กริบเอาอาญาและกรายอำนาจกลับบ้านแห่งตนเสียก่อน

อยู่มาอีกไม่นานสักเท่าไร หม่อมคณะศรีทศาทพร้อมกัน
 ไปนิมนต์เอาท่านกตบดิน เมื่อนนทานเบ็อนโตเถียงศรีทศา
 บ่อได้ท่านกตบดินเติมพาราแห่งท่านก็ไม่หายท่านก็เลยกลับ
 วัดแห่งตนเสียก่อน ก็ท่านกตบดินได้ ๒ วันแล้ว ส่วนนาง
 อุบัติกานัน ก็ได้ไปไหว้สา และบอกยังถ้อยคำแห่งพระนาง
 ราชเทวเจ้าทุกประการ เมื่อนนทานเจ้าอาวาสจึงกล่าวตอบ
 ว่า ดูราอุบัติกา จักใครให้อาตมาไปเมตตายังมหाराชเทว
 เจ้านน อาตมาบ่อไป อาตมาเกรงขามนัก เหตุว่าอาตมา
 บ่อคนเคยเจ้าคุณเคยนาย ผู้ยศศักดิ์ อาตมากยงเกรงกต
 บ่อไปได้ เมื่อนนางอุบัติกาผู้นนก็เจ้าโตมว่า ท่านอย่าได้
 คิดเช่นนเคย มหาราชาเทวเจ้าท่านมีพระหฤทัย (มีใจ) ยินดี
 และท่านก็ใครเห็นจึงตรัสพระอาญาให้ผู้ชามานิมนต์ บ่อไป
 นนบ่อดี เหตุว่าคำพูดเจ้านายมีฐานันดรยศศักดิ์ ไฉนและ
 ท่านอย่าได้เกรงกตเลยวาดังนแล้ว เมื่อนนทานเจ้าอาวาส
 ก็เบ็อนนเหตุอคำบ่อได้ก็เลยได้ไปเมตตา ก็ว่าราชาเทวเจ้า
 เห็นท่านก็ตรัสถามว่าท่านไปอยู่ที่ไหน เป็นเวตาอนนแล้ว
 ท่านจึงเจ้าความเบ็อนมาทคนไปยานน ตงแต่ตจนถึงปลายถว
 ายให้พระนางราชาเทวเจ้าทราบทุกประการ เมื่อนนางราชาเทว

เจ้าจึงคิดว่าว่อดตะ ก็นว่าท่านต้องถารประด่งค่อนใดอย่าได้
 เกรงอกเกรงใจแห่งเราเลย หมอแห่งเราก็ยังมีโนงนกับบอ
 ช่างว่าฤฯ เหตุว่าตะวันพลบค่ำเดี่ยเด้อ จะไปหาหมอไม้ทัน
 ในวันพรุ่งนี้หมนคท่านมาที่เราอีก อย่าได้เกรงใจอะไรเลย
 เราหากจะจัดการให้หมอแห่งเราขาดก่อน ครัดตั้งนเดอวก
 ถึงกาลอันสมควรท่านเจ้าอาวาสก็ถวายพระ พร ลา กลัย วัด
 (ตามความสันนิษฐานเข้าใจว่า เวียงกุมกามอยู่ไม่ไกลวัด
 ลักเท่าใด ผู้เฒ่าผู้แก่บอกว่าอยู่ระหว่าง ต.หนองผิง ต.ท่า
 วังตาลติดต่อกัน) อ้อมามิหนานลักกัวันท่านเจ้าอาวาสก็ไปที่
 คุ้มราชเทวีเจ้า ก็ให้หญิงคนใช้ผู้หนึ่งไปเรียกเอาหมอมมา
 หมอผู้นั้น ก็มาตามราชอาญาเห็นว่า หมอมาถึงแล้ว ราชเทวี
 เจ้าก็กล่าวว่ หมอมาค้แล้ววคนเราก้มีความต้องการหนัก
 หนา เราก้มาเห็นท่านเจ้าศรมองคนเป็นพยาธิบเหมือนคน
 อื่น เราก้มาสังเวชจิงขอหมอตรวจอาการของโรคค ใน
 ท่านศรมองคน ก็เสมอคงบุตรของเราหมออย่าได้เข้าใจไป
 อย่างอื่นเลย ขอหมอสงเคราะห์ท่านตามครยาอาจารย์แห่ง
 หมอมืออย่างใดก็ตามหมออย่าได้เกรงใจเราเลย ในเรื่อง
 ยกคร (ขันตั้ง) เรารับรองจัดการตามธรรมเนียมทั้งหมด
 เมอนนหมอกักราบทุลว่จะปฏิบัติพระเทวีเหนือ หัวเจ้าก่อน

จะหายหรือบ่หายก็ยังไม่รู้ จะคอยเข้าไปตามสติกำลังดีกว่า
 ว่าคงได้แล้ว ในระยะนี้ท่านเจ้ากรมก็อยู่รักษาพยาบาลตัวกับ
 หมอผู้นั้นไปก่อน ในวันนั้นก็ถึงกาลอันค้ำมิด ท่านก็อำลา
 หมอและพระราชเทวีกลับไปสู่วัด อยู่มามีชาวมินานหยกยก
 หมดไปเสีย ท่านก็ไปเมตตาเอาปากกันว่าท่านไปถึงแล้วราช
 เทวีก็ยังมีสติฐานต่อนุรักษ์สนทนาปราศรัยไหว้สวัสดีท่านว่า ท่าน
 อยู่ยังที่นั้นยังไต่ทราบรึ เห็นพระนอนหลวงนั้นจักว่ามีหรือบ่
 มี ตามตั้งเขามาแล้วให้เรายังมีพระนอนองค์ใหญ่นอน
 ขวางเมืองอยู่จริงหรือบ่จริง ท่านตอบว่ามีจริงตามมหา
 เทวีเจ้าว่า อาตมาก็ยังไต่เห็นสารปแห่งท่านเท่านั้น ก็เขียน
 อันคร่ำครวญเสียหลายมากเหลือแต่สารปแห่งท่านนี้ คุณไม่ถ
 ถ้วนแล้วจะเสมอนคงกำแพงไม่แต่เท่านั้น ยังมีไม้ย่างตัน
 หนึ่งก็มาออกที่ไหลคึกคักคอ (พระคอ) เป็นร่วมกว้างกน
 รูปพระนอนคงมาร่วมเขียนยิ่งนัก ก็นว่าดังถูกขี้ใหม่มาดัง
 อาตมาก็ยังไต่ซึกชวนข้าวร้องขึงหม่ศรัทธาทงหลาย ไป
 นมัสการสร้งนำทกขมิโตชาต เมื่อนนางราชเทวีเจ้าก็กล่าว
 ว่าคี่ละท่านยังไต่พากันไปตากถางทำความสอาดหรือซาว่าดัง
 นี้แล้ว ท่านก็ตอบว่าอาตมาขี้ไต่ไปตากถางทำความสอาด
 เลย ก็เท่ายังเห็นขี้ไม้ตั้งหนาอยู่อย่างนั้น

BA

5125
พ.ศ. 2474

เมื่อนั้นราชเทวีเจ้ากล่าวตอชว่า ตังแต่นั้นไปขอท่านจง
 ออกสำหระพาหุหุคิษย์โยมไปทำความสอาดตามสติกำลัง หาก
 วันภายหน้าหลอนเป็นแคบุญเราเจ้าขามิ ก็หากจักไปบูรณะ
 ซ่อมแซมสร้างไว้เป็นถาวรกับบ้านเมือง ก็ขุ่กขุ่บได้คึก
 สร้างก็เอาบุญเราเป็นไป กันเราและได้ไปถากถางทำความ
 สอาดไว้หนักเป็นการอันคึกแหล่ พอเป็นบุญกุศลเรากัน
 เราได้คึกสร้างแต่นั้น บ้านเมืองขุ่เห็นกับเราอย่างไร ที่แท้
 มาเราก็จะจ้างเขาเป็นใหญ่ ขุ่คนในคนตัวเราก็เป็นแม่ร้าง
 แม่หมายลูกก็หนีไปเสีย ขุ่ไคอยู่เมืองในถุกุแล้งหนาน เรา
 ก็จักไคไปสร้างวิหารตอชแกงเสี้ยกอน เพราะเหตุว่าพระพิ
 คา เมื่อจักใกล้ตาย (สวรรคต) ไคสั่งไว้ ส่วนในพระเจ้า
 นอนหลวงนค้อยเอาบุญเป็นไป หากมีชีวิตอยู่ หากจะไค
 สร้างวันใดวันหนึ่ง กันว่าหมคชีวิตก็หมายความว่า ขุ่ไค
 สร้างขุ่มีบุญคุณแล กันว่าท่านขุ่ขุ่ขุ่จนอะไรคอนนั้นบริบูรณ์
 ก็ค้อยชกชวณหุคิษย์โยม ไปแล้วถางทำความสอาดตาม
 แต่จะไคคก่อน เมื่อมหาราชเทวีสนทนากับท่านเจ้าอาวาส
 นนคพอสมควรแก่เวลา ท่านเจ้าอาวาสก็ถวายพระพรอ้าลา
 กลบัสถ่านกที่อยู่ของท่าน กันว่าท่านมาถงสำนักแล้ว นขุ่
 ตังแต่นั้นมาท่านก็เป็นอันคึกเคยเข้าออกขิงเจ้ายิงนายสควก

แล
 เหม
 ประ
 คว
 เข้า
 กษา
 เกอ
 ใจอง
 ท่าน
 คณ
 คื่อ
 บูรณ
 นาน
 การ
 จะบ
 คร
 สว

และเมื่อท่านมาถึงวัดของท่านได้สองวัน ท่านก็ไปบอกยัง
 เฒ่าแก่พ่อข่านแม่ข่านผู้เป็นหัวหน้า ตามคำราชเทวีเจ้าทก
 ประการ อยู่มาไม่นานเท่าใด ท่านก็พาหมู่ศิษย์โยมไปทำ
 ความสะอาดแผ้วถางพอให้เรียบร้อยแล้ว

ในขณะนั้นเป็นเวลาที่กำลังจวนเข้าพรรษามา และต่อเมื่อ
 เข้าพรรษาดังปวารณาออกพรรษามาถึงเดือนห้าเหนือ ท่าน
 ก็เข้าไปช่วยราชเทวีไปสร้างพระวิหารคดอยเก้ง (อยู่ที่องค์อ่า
 เกอชอก) เสีย เหตุใดท่านจึงไปช่วยโดยราชเทวีขังได้ข้อ
 ร้องการที่ท่านได้ไปช่วยนั้น เพราะราชเทวีมีพระคุณต่อ
 ท่าน ในคราวที่ไปหยกยาศิวท่านนั้นแหละ ท่านขลุบขลุบ
 คุนจึงเสียสละเวลาไปช่วยจนแล้ว เวลาที่ท่านไปนั้น เห็น
 เดือนห้าเหนือแรมสี่ค่ำกันไปถึงแล้ว ก็ไปช่วยราชเทวี
 บูรณะซ่อมแซมมาศสองตัวและโยกปูน (ทาสะคายวิหาร)
 นานได้ห้าเดือนพอดี แล้วจึงลากลับมาเสียก่อนราชเทวีแล้ว
 การที่ท่านกลับมาก่อน ก็เพราะหมู่ศรัทธาไปนิมนต์มาเพื่อ
 จะบวชลูกหลานญาติมิตร กันว่าท่านมาถึงแล้วเดือนเก้าเหนือ
 ศรัทธาทองหลายก็พร้อมกันบรรพชาบวชยังหมู่ลูกหลานเป็น
 สามเณรและอยู่มาอีกไม่นานถึงเวลาเข้าพรรษาเสียจนแล้ว
 ส่วนพระนางเจ้าราชเทวีกัน ว่าถึงเดือนเก้า จะใกล้ คับ

ก็ไต่เสด็จมาถางเวียงเมื่อเดือนสิบออก และต่อมาในพรรษา
 นั้น ราชเทวีก็มาประสูริช่วยหนักนักก็เลยไต่สวรรคตไป
 เสีย ก็รู้ว่าถึงเดือนห้ามาห่มเจ้าลูกเจ้าหลานก็ไต่จัดการ
 ปลงพระศพเสีย ส่วนในท่านเจ้าอาวาสนั้นท่านอุตส่าห์ไป
 ช่วย ก็หวังว่าราชเทวีจะไต่มาช่วยบรรณะก่อสร้างยังพระ
 นอนองค์หลวง ท่านก็เป็นอันเสียใจมาก ยามเมื่อท่านไปอยู่
 คอยเฝ้า ก็ไต่พูดต่อกันแล้วว่าในข้านานกันบ้านเมืองปรกค
 เราก็จักพากันไปชดทอทองคำแล้วสร้างอารามตรงนั้น บัดนี้
 คำที่ไต่พูดต่อกันนั้นก็เป็นอันสลายสูญหายไปเสีย ท่านก็
 เลยไม่ช่างทำอะไร เต็มว่าท่านคิดจะทำอยู่ก็ไม่มีใครที่
 จะช่วยเหลือท่านเลยอุตส่าห์พาห่มศิษย์โยม ไปก่อสร้าง
 อุโมงค์ตรงพระโม่พิ (บนหัวพระนอนแล้วก็เข้ามาซ่อมแซม
 พระพุทธรูปองค์น้อย พระเจ้าทันใจที่เห็นอยู่ทุกๆ วันนั้น)
 ส่วน พระเจ้าองค์หลวง มิไต่บรรณะ ซ่อมแซมอะไร สักอย่าง
 เลย การที่ท่านก่อสร้างอุโมงค์ครอบพระเจ้าองค์น้อยนั้น เพื่อ
 เป็นที่จำหมาย ไม่นาม และทนนยงมิไม่ขอแปะเหลือ อยู่
 ท่านจึงซ่อมแซมจนเพื่อเป็นเครื่องหมายแทนไม้นาม.

ต่อมายังมีใจผู้ร้ายใจดำอำมหิตไม่มีศีลธรรม ก็เข้ามา
 ตักขุดที่ตรงนั้น ในอุโมงค์นั้นยังมทนเสร็จแล้วดี ก็รู้ว่าถึง

วันหนึ่งมาท่านกพาเอาตำมณेरผู้เป็นศิษย์มาต่อกรรูป เพื่จะ
 มาทำตอที่ยังไม่เสร็จ เมื่อมาถึงแล้วตำมณेरองคหนึ่งกแด
 ตาไปเห็นอริฐปฐนเรียวดเคมอโมงค แดวกกตบหันหน้ามา
 บอกลให้อาจารย์ เมื่อนนอาจารย์กแดตาไปทนนกเห็น เมอ
 ทานเห็นคนแเดว กรบก้าวเดินไปเมอถึงทแเดวกรองออกปาก
 ว่า มันเป็นใครมาทำให้ทุกขใจอีกแเดว มีอของท่านแเดวศิรั
 ษะไป ๆ มา ๆ แเดวกกับบอกลให้อาจารย์เป็นศิษย์กตบมาบอ
 หมดศิษย์ทางวัดแเดวศิรัทธทงหลายมาค

เมอศิษย์แเดวศิรัทธาทงหลายมาถึงแเดว ทุกๆ คนกตก
 ออกตกใจแเดวกรดำวคำค่อผู้ร่ายว่าคนบาปหนาอกรรมแแท้ อยู่
 มาอกระยะหนึ่ง มีทานเจ้าอาวาสเป็นประธาน พรอมด้วย
 ศิรัทธากไคเดียดละซอมแซมชนอก แเดวกไคมาได้ร้างวิหาร
 แถมหลังหนึ่ง (วิหารนอยปัจจุบัน) พอไคกอแเดวมุงคาไไว้
 เทานน ยังบเสร็จเรียบบรอยคั นบตงแแต่ไจรผู้ร่ายมาทำตาย
 เป็นเวदानานไค ๑๒ ปีมาแเดว ส่วนราชบุตรองคพลทหนีไป
 เมืองอโยธียากไคไคเดียดกตบมาคัเมืองเก้า อยู่มาไม่นานหนึ
 ศิรัทธาทงหลายมีทานเจ้าอาวาสเป็นประธาน กษาเอากศค
 ส่วนบุญไปคั้ง ราชบุตรกมีความปรามปดมีตยหนึ ซึ่งส่วน
 บุญอนันน อยู่มาไม่นานทานกไคไคเดียดมาทอตพระเนตร (มา

ต) ก็ซาปดิมพระหฤทัย ท่านก็ขอร้องท่านเจ้าอาวาสสร้าง
 หีบธรรม (หีบธรรมสำหรับใส่ธรรม) ให้หนึ่งลูกท่านเจ้าอา
 วาสก็ได้อำนาจให้ตามพระประสงค์ แต่ก็มีซาปดิมพระธรรม
 ใส่ใบदानหรือเรียกว่าเขียนธรรมให้อีก เพื่อจะได้เอาบรรจุ
 ในหีบที่สร้างใหม่นั้น มาในปีนั้นท่านเจ้าอาวาสเป็นประธาน
 ก็มาพร้อมกัน (ตั้งธรรม) กระทำพิธีตามประเพณี
 แดงเดี่ยวตอนก่อนแด ส่วนในวิหารนั้นก็เท่าใบกฐน (ตา
 สดคาย) และมุงคาเท่านั้น ต่อมาอีกหนึ่งปีท่านเจ้าอาวาส
 มาพร้อมกันสร้างยังอุโบสถแถมหลังหนึ่ง ก็ว่าเสร็จเรียบร้อย
 อยดี ท่านก็มาพร้อมเพรียงกันเฉลิมฉลอง ส่วนท่านเจ้าอา
 วาสนั้นก็ยังไม่หายดีแต่ค่อยๆ เติบโต ท่านก็ได้กินยาจากหมอ
 หมัดเงินทองไปเป็นจำนวนมากก็ยังไม่หายดี นับตั้งแต่โจรผู้
 ร้ายมาลักขุด และครุบาเจ้ามาสร้างอุโมงค์ (พระเจ้าทันใจ)
 และวิหาร (น้อย) อุโบสถ มาจนถึงครุบาวัดสระเมิง (ท้องที่
 กิ่ง อ. สระเมิง) มานิมนต์ไปสร้างพระพุทธรูปประธานให้
 เป็นเวदानานได้ ๑๒ ปีในอันดับต่อไปตำนานได้กล่าวถึงครุบา
 เจ้าวัดสระเมิง ได้ดำริคิดสร้างวิหารหลังหนึ่ง แต่ก็ไม่ใคร
 ได้พระพุทธรูปประธานสักองค์หนึ่ง ท่านก็มาพิจารณาหา
 นายช่างในถิ่นนั้นไม่มีใครเลย เมื่อภายหลังจึงคิดถึงครุบา

วงศ์อยู่ไม่ไกลวัดบ้านบึง ซึ่งก็เป็นญาติและคุ้นเคยกันดี ท่าน
 ครอบงำมาปรึกษาหารือหรือหุ้มศรัทธาทงหลายวง จกใครนิมนต์
 ท่านมาเป็นเจ้า (นายช่าง) หุ้มศรัทธาทงหลายก็ว่าดีตะกัณฑ์ว่า
 จกเอาท่านมานั้น ก็สมควรพาเอาพ่อของท่านมาด้วย (พ่อ
 ของท่านดับถามคนเฒ่าคนแก่ว่า เป็นเจ้าตาชานาญจนมชอด
 ว่าแต่บดรรพช่างฝีมือของท่านก็ยังมีให้ด้วย คือปราสาทซึ่ง
 บัจจุบันมหลังพระวิหารพระนอน) ว่าคงนแล้ว ครอบงำใช้
 คนมานิมนต์เอาตัวท่าน และพ่อของท่านไปก่อพระพุทธรูป
 เพื่อเป็นพระประธานไว้กบถหารที่สร้างใหม่ หนาคกกวาง
 ตามศอกทำได้ ๒๐ วันพอดีจึงเสร็จเรียบร้อย เมื่อท่านและ
 พ่อของท่านได้สร้างพระพุทธรูป เป็นที่เสร็จเรียบร้อยดีแล้ว
 ท่านก็ได้พาพ่ออาดากลับเมื่อเดือนเจ็ดออก ๒ ค่ำ ก็เห็นว่ามา
 ถึงที่อยู่แห่งตนแล้ว ท่านก็มีใจยังไม่สิ้นต่อการที่ได้อสร้างพระ
 พุทธรูปองค์น้อย (พระเจ้าทนต์ใจปัจจุบัน) ซึ่งใครผู้ร้ายได้ทำ
 ตายและปล่อยค้างไว้ นับตั้งแต่นั้นก็เป็นเวदानานได้ ๑๒ ปี
 จนถึงครบบวดีตะเม็งนิมนต์ไปก่อพระประธานวัดตะเม็ง (บัด
 นี้ร้างไปหรือมอยุ่ผู้เขียนไม่ทราบ) ที่พระเจ้าทนต์ใจปัจจุบัน
 เป็นที่เจ้าหมายไม่ชามมาสมัย เมื่อพระพุทธเจ้าพาดณะจาริก
 มาประกาศพระศาสนา มาพักครั้งแรกนั้นแหละ ในบ่อน้ำจก

สร้างพระพุทธรูปองค์น้อยหนึ่ง เป็นปีเต้าย จ.ศ. ได้ ๑๓๐๕ คว
 พ.ศ. ๒๓๔๕ เดือน ๘ เหนือออก ๕ คำ ครบข้างพาคัมภีร์โยม
 ไปสร้างยังรูปพระเสี้ยก่อน ในบ้นนิกได้สร้างเฉพาะองค์(ตัว)
 พระและได้ตั้งรูกทาง ในครั้งนั้นตำนานกล่าวเกือบจะไม่เสร็จ
 เหตุว่ามารมารบกวนจิตใจครุบาเจ้า แต่ท่านยังมีกำลังใจ
 คิดด้วยขันตกรรม เมื่อออกพรรษาแล้ว ถึงเดือนย่อยออก (ขึ้น)
 ๑ คำ ท่านครุบาได้มายกเอาหัว (พระเศียร) ขึ้นต่อกันแล้ว
 ก็เคยบิศาเมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว ถึงเดือน ๘ เหนือ (๕ ไต)
 ท่านครุบาได้จัดการฉลองอบรมส้มโภช ตามเยี่ยงอย่าง
 ประเพณี และเชิญชวนหมู่ศรัทธาทงหลาย ตลอดจนท้าว
 ขุนมุนายและเจ้าบ้านเจ้าเมือง มาร่วมการบุญการกุศล
 อนุโมทนาทาน แต่เจ้าเมืองมีราชกิจ จึงได้ให้ราชเทวดและ
 เจ้าพเจานองมาแทน ก็เป็นอันเสร็จพิธี และสนุกรินเริงด้วย
 ความปลมใจ ต่อมาครุบาเจ้าเป็นประธาน ภายนอกมีเจ้า
 เมืองเป็นประธาน พร้อมด้วยท้าวขุนมุนายศรัทธานามบุญ
 ทงหลาย ก็ถวายไว้ในพระบวรพุทธศาสนา

ในครั้งนั้น ได้สร้างพระพุทธรูป องค์น้อยและก่อโองงอุ-
 โมงค์ (ที่พระเจ้าทนต์ใจ) สิ้นทรัพย์เป็นจำนวน ๑๘๐๐ จึงดำ-
 เริ่เรียบร้อย (ครุบาเจ้าองค์ทกกล่าวในตอนท้ายตำนานกล่าว

ว่าชื่อสุนทรศรีธรรม ดับถามผู้เฒ่าผู้แก่ว่าเช่นเดียวกันแต่เพียง
 เป็นครูบาผู้หนึ่งตามภาษาเมือง) ตอนต่อไปตามกล่าวถึง
 พระมหาเถระ ผู้เป็นประมุข ของสงฆ์องค์หนึ่ง ไม่ปรากฏชื่อ
 เพียงแต่เรียกว่าสังฆนายก ในระหว่างที่ครูบาเจ้า (สุนทร-
 ศรีธรรมหรือภิกขุ) สร้างพระพุทธรูปที่โขงอุโมงค์นั้น ท่านมหา
 เถระตามตำนานเรียก ได้เห็นรูปพระมุนีองค์หนึ่งมาถึงท่าน
 ได้พิจารณาซึ่งพระพุทธรูปบ้านบึงอีกอย่างหนึ่งก็จะได้พิจารณา
 ยิงตนตัวแห่งท่านสุนทรภิกขุที่มากคิดสร้างดเหมือนจกกันกง
 รุ่งเรืองให้ถาวรไวกับบ้านกับเมือง เมื่อท่านมหาเถระพิ-
 จารณาด้วยปัญญาเช่นนี้แล้ว ท่านก็มีความยินดีกับด้วยท่าน
 สุนทรภิกขุผู้มาบรรณะปฏิสังขรณ์ เพื่อให้เป็นประโยชน์ใน
 อนาคต แดะอีก อย่างหนึ่ง ท่านก็มา คิดอยู่ในใจ ว่าเกรงกลัว
 ท่านสุนทรภิกขุจะบ่อยู่ไปนานกลัวจะกลับวัดเดิม (อยู่ทาง
 ทิศตะวันตกเฉียงใต้วัดพระนอนปัจจุบัน) เลยท่านสังฆนายก
 ก็ใคร่แจ้งแนะนำเต้าโดยท่านสุนทรภิกขุว่าดีละ ท่านมาคิด
 สร้างปฏิสังขรณ์เช่นนี้ ก็เป็นที่ชอบพอออกพอใจเรามากนัก
 ท่านอย่าได้ คำนวณกับดั่งไป อยู่วัดเดิมค่อยอดทนอยู่น ไปก่อน
 ถ้าหากมีบุญวาสนาภายหลัง บ้านเมืองอยู่ดีชดบายปรกคิ
 กจกกันกงรุ่งเรืองวันหนึ่งแน่ๆ ในกาลครั้งนั้นก็เป็นเวลาว่า

มัด ท่านตั้งหมายกักไตพกนอนอยู่ทนน รุ่งอรุณวันใหม่
 ท่านก็ออกไปเดินนิมนตบาตรมานั้น แดวก็อาตาท้าวเดินต่อ
 ไป หดงแต่นั้นมาออกไม่นานนัก ถึงเดือนห้าครบาเจ้าก็ใคร่
 กตบวัดเดิม ด้วยคุณณะศรัทธาทศใคร่ให้ครบาเจ้ากตบเกรง
 คนอื่นจะคิดเตยน์ว่าเป็นคนอยู่ หดายวัดหดายวออย่าเป็นหลัก
 เป็นฐาน แต่ท่านตั้งหมายกบให้กตบ เมื่อเป็นเช่นนั้น ครบา
 ก็นำเอาชาวไปกราบเรียนให้ท่านตั้งหมายกทราบ ร้อนถึง
 ท่านตั้งหมายก ท่านจึงได้ตั้งและเรียกคุณณะศรัทธาทงหดาย
 มาประชุมขแจงเหตุผล ซกอดัดตอนาคต มาเปรียบเทียบให้
 ศรัทธาทงหดายรู้ว่า พระพุทธานบั้งนเบนถาวรวัดถักถ่า-
 คัญยงเป็นพระคบุานคเมืองมาตงแต่อดัดโนน เพราะฉะนั้น
 อาตมาขอรับรองและเมตตาให้ครบามาอยู่ทนน เพื่อว่าจะได้
 บูรณะปฏิตั้งขรณชอมแซมให้ดเรียบรอยชน ในโอกาสนั้น
 ศรัทธาทงหดายก็เห็นดีเห็นชอบด้วยและยินดีให้ครบาเจ้าอยู่
 นบตงแต่นั้นมา วัดพระพุทธานบั้ง โดมท่านเจ้าอาวาด์เบน
 องคกต่องรองจากท่านมหาเถระที่มาสร้างครั้งแรก แดวคร
 บาก็ได้ขบยายของมาอยู่เป็นประจำ หมูศรัทธาทเป็นญาติ
 โยมกับครบาถือพวยพมาปลูกสร้างบ้านใกล้แถวๆ นั้น หมู
 ศรัทธาทงหดายก็คอยพวยพกันมาอยู่เรื่อยๆ จนหมด ก็เตย

